

INTRODUCCIÓ A LA MITOLOGIA UGARÍTICA. EL CICLE DE BA'LU/ANATU

Francesc Ramis Darder

Els déus que integren el Panteó d'Ugarit són incomptables, però tan sols una dotzena fan un paper rellevant. El déu suprem és Ilu; el déu que regeix i jerarquitzava la comunitat de déus; és el rei suprem dels déus, habita en el seu palau sobre la “Muntanya santa”, però tria un altre déu perquè regni, a manera de visir, sobre els altres déus i els homes. El cicle mitològic protagonitzat principalment per Ba'lu, el déu de la pluja i de la fecunditat, i Anatu, filla d'Ilu i germana de Ba'lu, deessa de la fecunditat, gira sobre la insistència de Ba'lu per assumir la reialesa, en nom d'Ilu, sobre els altres déus i els homes.

Els estudiosos han establert que el “Cicle de Ba'lu/Anatu” s'ha conservat en sis tauletes cuneïformes. Quatre de les quals disposen el text en sis columnes, tres columnes a cada cara; una altra presenta vuit columnes, i una altra quatre columnes. Les sis tauletes constitueixen un cicle mitològic compost de tres mites: “El combat entre Ba'lu i Iammu”, “el mite del palau de Ba'lu” i “el combat entre Ba'lu i Môtu”.

Amb la intenció d'introduir el lector en la mitologia ugarítica, una forma de la cultura cananea general i comuna als habitants de la regió palestina, comentarem el “Cicle de Ba'lu/Anatu”. Abordarem cadascun dels tres mites que conformen el Cicle. Començarem sintetitzant el contingut de cada mite, després n'esbossarem el significat teològic i al·ludirem la seva relació amb l'Antic Testament.

1. EL COMBAT ENTRE BA'LU I IAMMU

1.1. Síntesi

Mentre Ilu, el déu suprem, viu acomodat al seu palau, Iammnu, la divinitat de la mar, ha d'aconterar-se amb deixalles fangoses, símbol de la seva desgràcia; el text interpreta la desgràcia com l'oposició d'Ilu contra el seu fill Iammnu. Commogut pel lament, Ilu, el Bondadós, proclama el seu fill, Iammnu, senyor dels déus, anomenant-lo "Estimat d'Ilu". Tanmateix, la decisió d'Ilu no és gratuïta. Per una part, Ba'lu, l'actual rei dels déus, ofengué amb la seva altivesa la grandesa d'Ilu, son pare; per això, Ilu, dolgut de l'afrenta, lliura el ceptre a Iammnu. Per l'altra, Iammnu ha d'enfrontar-se amb Ba'lu, el Victoriós, i derrotar-lo per prendre possessió de la reialesa, no en té prou amb la simple concessió d'Ilu.

Ilu convoca els altres déus a un banquet al seu palau per comunicar-los la seva decisió. Segurament hi hagué un diàleg entre els déus, però el text recull la conversa amb Kôtaru, el déu artesà, i amb Anatu, filla d'Ilu, la Pretesa dels pobles. Quan Kôtaru arribà a l'assemblea, es prostrà als peus d'Ilu, Pare d'anys; llavors el Rei dels déus li ordenà construir aviat el palau de Iammnu, ja que l'edificació d'un palau era signe de reialesa. No obstant això, Attaru, el déu del desert, conegué la decisió d'Ilu, i també volgué posar per convertir-se en rei dels déus; però Sapsu, la Làmpada dels déus, apel·lant a l'autoritat d'Ilu, el dissuadí de tal pretensió.

Calmada la fúria d'Attaru per les paraules de Sapsu, Ilu, apel·lant a la conducta altiva de Ba'lu, el destituí com a rei dels déus. Tanmateix, Ba'lu no es resigna a perdre el tron, arremet contra l'autoritat d'Ilu i Ba'lu. Llavors Iammnu, recordant la decisió d'Ilu, envia missatgers als altres déus perquè li sigui lliurat Ba'lu. Quan els missatgers entren a l'assemblea, els déus inclinen els caps damunt els genolls, desconcertats davant l'exigència de submissió

de Ba'lu a Iammu; ja que Ilu sentència: “Servent teu és Ba'lu, oh Yammu!; ell t'aportarà un tribut com els altres déus.” Ba'lu no es deixà esporuguir ni pel pànic dels déus, ni per la insistència dels missatgers de Iammu, ni per l'autoritat d'Ilu; agafà un ganivet i un punyal, i digué entre l'assemblea divina: “Jo respondré a Iammu, el vostre senyor.”

L'animadversió entre Iammu i Ba'lu desemboca en un combat singular entre ambdues divinitats. El combat afavoreix Iammu, però quan Ba'lu està a punt de sucumbir compareix Kôtaru, el déu artesà, que li proporciona armes per batre el seu adversari i posseir el regne per sempre. Armat amb una maça doble, fabricada per Kôtaru, Ba'lu colpejà les espatles i el cap del príncep Iammu, que caigué abatut. Així i tot, quan Ba'lu hagué acabat amb Iammu, Attaru, el qui havia estat pretendent al tron, s'encarà amb Ba'lu, tal volta per l'ajuda que havia rebut amb traïció per part de Kôtaru: “Avergonyeix-te, oh Ba'lu, el Victoriós!” En sentir l'improperi, Ba'lu se n'empegueí, però asseverà sense tremolor la seva victòria: “Iammu és mort sens dubte, Ba'lu ha esdevingut rei.”

1.2. Comentari

Assentat en la perspectiva mítica, el relat atorga el protagonisme als déus, excloent-ne qualsevol intervenció humana. Des de la perspectiva de la mitologia oriental, el mite expressa el conflicte entre el cosmos organitzat i fèrtil, representat per Ba'lu, i el caos aquós i estèril, simbolitzat per Iammu. Els habitants d'Ugarit centraven el futur en la fertilitat de la terra i intuïen la desgràcia en l'esterilitat del terreny, d'aquí la insistència a subratllar la victòria de Ba'lu sobre Iammu. Ara bé, no és un mite de fertilitat, sinó que, recolzant-se en la terminologia de la fertilitat, representada per Ba'lu, i el vocabulari de l'esterilitat, simbolitzat per Iammu, estableix que l'orde del cosmos radica en la sobirania de Ba'lu, sotmès a l'autoritat d'Ilu, el déu suprem.

Des d'aquesta perspectiva, conforma un mite "primordial" i de "separació". Constitueix un mite "primordial" perquè fonamenta l'orde còsmic en el triomf definitiu de Ba'lu, alhora que sentència la desfeta concloent del caos a través de l'ocàs de la pretensió de Iammu. Conformava un mite de "separació", perquè estableix una "distinció/separació" entre l'esfera de l'orde, al·ludida sota el mantell de Ba'lu, i l'àmbit del desordre, esmentat rere la màscara de Iammu. En síntesi, la victòria de Ba'lu adscriu l'ordre còsmic a la victòria de Ba'lu, i estableix la incapacitat del desordre, representat per Iammu, per fer-se amb el control de l'univers.

Entre altres aspectes decisius, la teologia de l'Antic Testament creix confrontant-se amb motius de la mitologia cananea. Així, el relat de la Creació assumeix i rebutja matisos del "Combat entre Ba'lu i Iammu" (Gn 1,1-2,4a). Com assenyala el Gènesi, "la terra era una solitud caòtica i les tenebres cobrien l'abisme" (Gn 1,2). Sota la locució "solitud caòtica" i els termes "tenebres" i "abisme", guaita la faç de Iammu, la divinitat marina, senyor del caos; i rere la decisió de Déu de crear "el cel i la terra", símbol de l'ordre còsmic, ressona la veu de Ba'lu, sotmès a l'autoritat suprema d'Ilu. Encara que el rerefons del relat de la Creació traspuï aspectes mitològics del combat entre Ba'lu i Iammu, desvela aspectes propis de l'Antic Testament.

Primer: el poema de la Creació constitueix, com el mite cananeu, un text "primordial", estableix la victòria de l'ordre, representada per la creació, sobre la fúria del desordre, al·ludida sota l'esment del caos, les tenebres i l'abisme. No obstant això, l'adveniment de l'ordre no procedeix del combat victoriós de Déu sobre l'abisme, sinó que brolla de la iniciativa de Déu, l'únic Déu, que, amb la seva paraula, crea el Cosmos ordenat i harmònic.

Segon: el relat de la Creació també constitueix un text de "separació", car digué Déu: "Que hi hagi una volta entre les aigües per separar unes aigües de les altres" (Gn 1,6); emperò, la

“separació” no neix del conflicte entre els déus, sinó de l'autoritat de Déu, l'únic Déu, que “separa” les aigües per conferir harmonia al cosmos que habitarà l'ésser humà.

Tercer: com hem assenyalat, la locució “solitud caòtica” i les veus “tenebres” i “abisme” suggereixen el rostre de Iammu, però en l'AT també defineixen la naturalesa de la idolatria (Is 41,29). La idolatria no es redueix a l'adoració d'ídols, implica servir el que representen, és a dir, l'afany de poder, l'ansia de posseir i el desig d'aparentar amb falsedat; la idolatria és la disfressa de la injustícia (Jr 7-9). Encara que el relat de la Creació manlevi elements cananeus, no es limita a descriure l'estat harmònic del cosmos. Ofereix també un missatge ètic: declara que, davant la irrupció de Déu, mitjançada per la seva paraula, eco de la llei divina, fineix el poder de la idolatria, amagada darrere l'esment de les tenebres, l'abisme i la solitud caòtica.

2. EL MITE DEL PALAU DE BA'LU

2.1. Síntesi

Ba'lu celebra un banquet als cims de Sapanu, la muntanya divina, mentrestant Anatú, la deessa Verge filla d'Ilu, s'ha alçat victoriosa en un combat. Llavors Ba'lu envia missatgers a Anatú perquè vinguin al Sapanu, on li comunicarà la seva intenció d'elaborar les insígnies bàsiques de la reialesa, el llamp i el tro. Quan divisà l'ambaixada enviada per Ba'lu, presidida pels déus Gapnu i Ugaro, la deessa Anatú exclamà amb angúnia: “Quin enemic li ha sortit a Ba'lu?” Quan els missatgers divins aconseguen tranquil·litzar Anatú, dient-li que Ba'lu no té cap adversari, la deessa emprèn la ruta cap a la muntanya divina, el Sapanu. En haver estat homenatjada, la deessa descobrí que Ba'lu no tenia palau, institució decisiva per a poder afermar-se com a rei.

L'edificació d'un palau requereix el consentiment d'Ilu. Per això la deessa decideix cercar el consentiment del déu suprem; sentència: "M'atendra el Bou, Ilu, mon pare; car el puc arrossegar com un be per terra". Anatu es presentà a la gruta d'Ilu i plorinyant li presentà la súplica. Anatu comença recordant a Ilu la reialesa de Ba'lu: "El nostre rei és Ba'lu, el Victoriós, el nostre jutge, que ningú no supera", ja que Ba'lu era rei perquè havia vençut Iammu en un combat singular. Coneixedors de la situació, Atiratu, esposa del déu Ilu, i els seus fills digueren al déu suprem: "Però Ba'lu no té palau, com en tenen els déus"; disposar d'un palau, a parer dels déus, era imprescindible per a exercir la reialesa. Amb intenció de cercar remei a l'adversitat, els missatgers divins es dirigeixen a l'encontre de Kôtaru, l'artesà dels déus, perquè es posi a disposició de Ba'lu i li construeixi el palau.

Emprendre l'edificació del palau és una tasca difícil, ja que els missatgers han d'obtenir l'aquiescència d'Atiratu, l'esposa del déu suprem, que convencerà Ilu perquè autoritzi la construcció del palau on Ba'lu ha d'establir la seva reialesa. L'artesà diví, Kôtaru, elabora obsequis preciosos per poder conquerir la benvolença d'Atiratu. Més tard, Anatu i Ba'lu recullen els presents per sortir a l'encontre d'Atiratu. En trobar-se, Atiratu mostra desplaer: "Com és que arriba Ba'lu [...] i Atiratu? Són els destructors del clan dels meus parents." No obstant això, seduïda per la lluentor de l'argent i l'or que refulgeixen els obsequis, silencia la displicència del seu fill, Iammu, i mostra la més càlida acollida envers Ba'lu i Anatu. Segura de la seva influència, Atiratu decideix acompanyar Ba'lu i Anatu fins a la casa d'Ilu per afalagar-lo i obtenir-ne el do del palau.

Quan Atiratu, acompanyada de Ba'lu i Anatu, es troba amb Ilu, li exposa la situació: "El nostre rei és Ba'lu, el Victoriós [...], però no té palau, Ba'lu, com els déus." Commogut, respon Ilu: "Que es construeixi un palau a Ba'lu com el dels déus." Aleshores la Gran Dama, Atiratu, de la Mar, agraeix la magnanimitat divina: "Gran

ets, Ilu, savi de veritat, la blancor de la teva barba t'instrueix de bon de veres." A l'orde d'Atiratu, Anatu transmet a Ba'lu la decisió d'Ilu; sense perdre un instant, Ba'lu encarrega a Kôtaru, l'artesa dels déus, l'edificació del palau amb celeritat.

Discutint sobre la construcció, digué Kôtaru: "Faré una claraboia al palau"; però respongué Ba'lu amb furor: "No n'hi facis!", i en donà la raó: "No fos que s'alçàs l'estimat d'Ilu, Iammu, i s'apressàs a resistir-me i escopir-me"; en definitiva, Ba'lu rebutja la claraboia per evitar que altres déus puguin introduir-s'hi i alterin amb les seves intrigues la forma de govern. Tanmateix, Kôtaru ajorna la discussió per més endavant, dient-li: "Ja atendràs, Ba'lu, les meves paraules."

Valent-se de la solidesa dels cedres del Líban, s'alça un palau magnífic. La inauguració és solemne. Un ritual sacrificial reuneix tots els déus. Admirat de la bellesa del palau, Ba'lu exclama: "Una casa d'argent he construït, el meu palau d'or." Amb intenció d'afirmar la seva reialesa, certificada amb la construcció del palau, Ba'lu emprèn una victoriosa campanya militar. Amb l'emoció del triomf i a llum del diàleg anterior amb Kôtaru, proclama Ba'lu: "Faré que Kôtaru avui mateix [...] obri una finestra a la casa, una claraboia en el palau, que obri àdhuc una escletxa en els núvols." I li respon Kôtaru: "No t'ho vaig dir, oh Ba'lu, el Victoriós, que ja atendries el meu consell?" L'objectiu de l'obertura de la claraboia rau en el desig de fer sentir a tothom, déus i homes, la fermesa de la seva veu, representada pel tro, metàfora de la seva autoritat, i la feredat de la seva força, simbolitzada pel llamp, al·legoria de les seves armes.

Obedient, Kôtaru construï la claraboia. Quan la veu de Ba'lu sortí per la claraboia, les muntanyes s'estremiren, metàfora dels habitants de la terra, i es commogueren les mars, símbols dels navegants; d'aqueixa manera, romangué assentat el senyoriu de Ba'lu sobre els possibles enemics. Segur de la seva reialesa, envia

els seus missatgers, Gapnu i Ugaru, a la profunditat de l'abisme, per advertir Môtu contra qualsevol dissidència: “Jo som l'únic que regnarà sobre els déus [...] el que saciarà les multituds de la terra”; d'aqueixa manera i entronitzat al palau, Ba'lu assumeix el ceptre sobre els déus, sempre subjecte al domini suprem d'Ilu.

El poema conclou amb la signatura de l'escrivent: “L'escrivent fou Ilimilku, inspector de Niqmaddu, rei d'Ugarit.”

2.2. Comentari

Després de la seva victòria sobre les pretensions de Iammu, Ba'alu queda entronitzat amb l'aquiescència d'Ilu com a rei dels déus. El relat sobre la construcció del palau de Ba'lu apareix com un mite d'“afirmació”; certifica que damunt el Sapanu, el mont sagrat, Ba'lu exerceix la reialesa com a senyor del tro, el llamp i la pluja. La claraboia del palau, que apareix com un perill, es conforma després com l'altaveu pel qual Ba'lu proclama la seva reialesa en el món. Analitzem tres aspectes de l'aura del mite en l'Esriptura.

Primer. La insistència per construir un temple/palau a la divinitat també batega a l'AT. Entronitzat a Jerusalem, David pensà edificar un temple al Senyor; però Déu digué a David per boca de Natan: “He demanat a un de sol dels jutges d'Israel que em construïssin un palau de cedre?” (2Sm 7,7). El Senyor subordina el temple a la instauració de la dinastia de David; així diu Natan: “El Señor t'anuncia que et donarà una dinastia [...] Ell (Salomó) edificarà una casa en honor meu i jo (Déu) mantindré per sempre el seu soli reial” (2Sm 7,13). Però la glòria de la dinastia no depèn de l'esplendor del temple, sinó de la bona conducta del monarca; així ho suggereix la pregària de Salomó en el temple: “Senyor [...], manteniu la promesa que féreu a mon pare, David, el vostre servent [...]: No mancarà mai a la meva presència un descendent que s'assegui en el tron d'Israel, sempre que els teus fills es

comportin rectament a la meva presència (de Déu)” (1Re 8,25). Des de la perspectiva bíblica, l'essencial no és el culte del temple, sinó la puresa ètica dels fidels.

Segon. El Senyor no necessita un temple per “afirmar” la seva reialesa, com passava amb Ba'lu, car ha creat l'Univers (Gn 1,1-2,4a) i “té el tron sobre la volta del cel” (Is 40,22). Quan Déu crea el món, diu a l'ésser humà: “Ompliu la terra i sotmeteu-la” (Gn 1,28); des de la perspectiva bíblica, Déu encomana a l'home la cura del cosmos. Extremant la profunditat poètica, l'home assumeix el paper de “la claraboia del palau” a través de la qual Déu continua governant la història envers l'horitzó “molt bo” (Gn 1,31), metàfora del Regne de Déu, inscrit en el cor de cada persona. La importància d'Israel no rau en la magnificència del temple, sinó en la insistència dels feels per donar testimoni de la misericòrdia de Déu (Is 43,10).

Tercer. Segons el NT, el temple definitiu de Déu és Jesucrist (Jo 2,21), la presència encarnada de Déu entre els homes (Jo 1,1-18). Per això els cristians són cridats a ser “pedres vives” de l'Església (1Pe 2,5), la comunitat que conforma el Cos de Crist (Ef 1,22-23), el sagrament universal de la presència de Déu en la història humana.

3. EL COMBAT ENTRE BA'LU I MÔTU

3.1. Síntesi

Quan Ba'lu hagué vençut Iammu, tornà a proclamar-se rei dels déus; però la desfeta de Iammu determinà també la caiguda de Môtu, el déu de la mort i l'esterilitat. Dolgut de la desfeta, Môtu entona un lament per la seva desgràcia; llavors l'assemblea dels déus, encapçalats per Gapnu i Ugar, comuniquen a Ba'lu el missatge de Môtu: “Vinga, davalla tu a les fosses del diví Môtu”;

el fet de descendir-hi suggereix la submissió de Ba'lu a Môtu, submissió consentida per l'autoritat d'Ilu, el déu suprem. Els déus comunicaren a Môtu la submissió de Ba'lu; diuen les deïtats a Môtu en nom de Ba'lu: "Salve, diví Môtu, servent teu som per sempre!"

Atent a l'autoritat d'Ilu, Ba'lu descendeix a l'abisme per tastar la mort. Tancat a l'abisme, els déus en certifiquen la mort: "Mort és Ba'lu, el Victoriós, perí el Príncep, Senyor de la terra!" Aleshores, Ilu, el Bondadós, exclamà preocupat: "Ba'lu és mort! Què serà del poble?" També Anatu, filla d'Ilu, coberta amb la túnica ritual, metàfora del dol, exclamà amb dolor: "Ba'lu és mort! Què serà d'aquest poble?" Desconsolada de plor, demanà a la Llumenera dels déus, Sapsu, que dugués Ba'lu fins al cim de Sapanu, la muntanya sagrada; allà oferí un gran sacrifici fúnebre per plorar i sepultar Ba'lu a la caverna dels déus de la terra.

Encara que Ilu havia lamentat l'ocàs de Ba'lu amb les mateixes paraules que Anatu, aquesta dubta de la sinceritat d'Ilu; perquè Anatu, presentant-se a la casa d'Ilu, denuncia la joia d'Atiratu, esposa d'Ilu, i dels seus fills per la mort de Ba'lu. La desaparició de Ba'lu obliga a cercar un altre déu per convertir-lo en rei dels déus, per això Ilu sol·licita d'Atiratu, la Gran Dama, el lliurament d'un dels seus fills per convertir-lo en rei. Després d'un breu diàleg, respon la Gran Dama, Atiratu, dient: "Facem rei Attaru, el Terrible!" Tanmateix, quan Attaru, el déu del desert, pujà al cim del Sapanu i s'assegué en el tron de Ba'lu, es veié incapaç d'emprendre la tasca.

Llavors Anatu decideix emprendre la recerca de Ba'lu per restituir-lo com a rei. Anatu exigeix a Môtu que li torni Ba'lu, el seu germà; Môtu li respon: "Vaig trobar Ba'lu, el Victoriós, jo mateix me'l vaig posar com un be a la boca, romangué capolat." Anatu xapà amb un ganivet Môtu; el capolà en el camp perquè els ocells en devorassin la carn. La mort de Môtu suposa la resurrecció de Ba'lu.

Ara bé, és necessari cercar Ba'lu i trobar-lo perquè pugui cenyir la corona; per això Ilu ordena a Sapsu, la Llumenera dels déus, que auxiliï Anatu, la Verge, en el procés de recerca. Les deïtats troben Ba'lu, però abans de prendre el ceptre ha de vèncer Môtu. El combat és molt violent: "Môtu era fort, Ba'lu era fort; s'arrossegaren com cavalls roigs." De cop i volta, Sapsu adverteix Môtu, dient-li: "Com pots barallar-te amb Ba'lu? [...] Ilu [...] de segur [...] trençarà el teu ceptre de comandament." Llavors Môtu, tement les invectives d'Ilu, s'humilià davant Ba'lu, que fou entronitzat de bell nou com a rei, envoltat de déus i d'homes.

El colofó del poema segella el treball de l'escrient: "L'escrient fou Ilimilku, subbaní, deixeble d'Attanu-Purlianni, summe sacerdot, pastor màxim, inspector de Niqmaddu, rei d'Ugarit, senyor formidable, proveïdor del nostre aliment."

3.2. Comentari

L'episodi és estrictament mític; els homes no hi fan cap paper, només figuren a les darreres línies com a redactors i espectadors de la lluita entre els déus. No aborda la qüestió de l'ordre del cosmos, exposada en el "combat entre Ba'lu i Iammu", sinó la qüestió existencial de la vida i la mort. Recull l'aspecte agrícola de la civilització cananea; davall la mirada de Ba'lu floriria l'estació fèrtil, mentre la figura de Môtu amagaria l'època de l'esterilitat del camp. Tanmateix, l'objectiu del mite no se circumscriu a l'explicació de la fertilitat o esterilitat de la terra; car recollint el rerefons de la cultura agrícola, certifica el triomf de la vida sobre les urpes de la mort. Així Môtu, el déu de l'abisme, símbol de la mort, representa qualsevol força que aniquili la vida, mentre Ba'lu, el déu de la pluja i sobretot del cel, personifica tota força que dona a llum i enforteix la vida. Així el mite exalça la insistència d'Ilu, el déu suprem, en favor de la vida, contra la pretensió d'un déu secundari, Môtu, entestat en la victòria de la mort; l'opció d'Ilu, el déu principal, rau a afavorir la vida mitjançant la victòria de Ba'lu

sobre les urpes de la mort, representada per Môtû. Cal destacar-hi tres aspectes que insinuen l'eco del mite entre les pàgines de l'Escriptura.

Primer: la cosmologia hebrea, hereva de la cananea, situava davall la terra un gran habitacle, el Sheol; quan algú moria, el seu "esperit" davallava al Sheol per dur-hi una vida ombrívola (Sal 16,10). Com passà amb Môtû, que capolà Ba'lu, l'AT desvela que el Sheol "ha eixamplat les barres, obre la boca sens mida; hi baixen els nobles i la gent (en aquest cas metàfora dels injusts)" (Is 5,14); en el Sheol es consumeixen els idòlatres, representats pel rei de Babilònia (Is 14,3-23).

Segon: malgrat la duresa del Sheol, l'AT exalça el triomf de la vida sobre la intriga de la mort, com fa la teologia cananea. Per això diu el Senyor als seus fidels: "Reviuran els teus morts, els cadàvers s'aixecaran; es despertaran joiosos els habitants de la pols, car rou de llum és el teu rou, i els morts ressorgiran de la terra" (Is 26,19). L'AT recull la passió del déu Ilu pel triomf de la vida, però no la vincula a un combat entre déus, com la lluita entre Ba'lu i Iammu. Adscriu el triomf de la vida a l'opció del Senyor, l'únic Déu, a favor de l'ésser humà, imatge i semblança divina entre l'harmonia del cosmos (Gn 1,26).

Tercer: la resurrecció de Jesús constitueix el paradigma del triomf definitiu de la vida sobre la mort. Des d'aquesta perspectiva, sentència el llibre dels Fets: "Déu, tanmateix, el ressuscità (a Jesús), trencant els lligams de la mort, ja que era impossible que el retingués en el seu poder" (Fets 2,24); i Pau, atent a la resurrecció del Senyor, emfatitza la desfeta definitiva de la mort: "La mort ha estat vençuda. On és, mort, la teva victòria? On és, mort, el teu dard?" (1Cor 15,54). Ara bé, el triomf de la vida no brosta del combat entre déus, com assenyala la mitologia cananea, ni es redueix a certificar l'autoritat divina sobre el poder de la mort. La resurrecció del Senyor, paradigma de la victòria de la vida sobre la

mort, modela la conducta cristiana, com assenyala Pau: “Teniu els sentiments que corresponen als qui estan units a Crist Jesús. El qual [...] es féu obedient fins a la mort [...]. Per això Déu l'exaltà [...] per damunt de tot altre nom” (Flp 2,5-11).

CONCLUSIÓ

L'estudi de la mitologia cananea constitueix una base important per a la comprensió de l'Esclatúra, ja que els autors bíblics assimilaren, rebutjaren i es confrontaren amb el plantejament teològic del país de Canaan. El Cicle de Ba'lu/Anatu ofereix tres mites essencials del pensament cananeu. La “lluita entre Ba'lu i Iammu” estableix la victòria de l'ordre còsmic sobre el desordre procurat per les forces del caos. El “mite del palau de Ba'lu” afirma l'autoritat de Ba'lu, sotmès a l'autoritat d'Ilu, el déu suprem, sobre les altres divinitats. El “combat entre Ba'lu i Môtu” certifica el triomf de la vida sobre les urpes de la mort. Els autors de l'AT contemplaren la magnificència del Cicle; n'adoptaren alguns aspectes, en rebutjaren d'altres i en modificaren bastants per establir el senyoriu exclusiu del Déu d'Israel, l'únic Déu, sobre la història humana (Is 66,18-23; Ap 21,1-8).

Bibliografia

- J. M. BLÁZQUEZ, *Dioses, mitos y rituales de los semitas occidentales en la antigüedad*. Madrid: Cristiandad, 2001.
- I. CARBAJOSA, J. G. ECHEGARAY, F. VARO, *La Biblia en su entorno*. Estella (Navarra): Verbo Divino, 2013.
- F. CASTEL, *Comienzos. Los once primeros capítulos del Génesis*. Estella (Navarra): Verbo Divino, 1987.
- J. L. CUNCHILLOS ILARRI, *Cuando los ángeles eran dioses*. Salamanca: Universidad Pontificia 1976.

- , *Manual de estudios ugaríticos*. Madrid: CSIC, 1992.
- , *Visto desde Ugarit: el desciframiento de las escrituras cuneiformes y otros relatos*. Madrid: Clásicas, 1994.
- W. R. FARMER (ed.), *Comentario Bíblico Internacional*. Estella (Navarra): Verbo Divino, 1999.
- G. GARBINI, *Storia e ideologia nell'Israele antico*. Brescia: Paideia, 1986.
- J. GONZÁLEZ ECHEGARAY, *El Creciente Fértil y la Biblia*. Estella (Navarra): Verbo Divino, 2011.
- J. C. H. LAUGHLIN, *La arqueología y la Biblia*. Barcelona: Crítica, 2001.
- A. LEMAIRE (ed.), *El mundo de la Biblia*. Madrid: Complutense, 2000.
- G. DEL OLMO, *Mitos y leyendas de Canaán. Según la tradición de Ugarit*. Madrid: Cristiandad, 1981.
- G. DEL OLMO LETE, *La religión cananea según la liturgia de Ugarit*. Sabadell: AUSA, 1992.
- (ed.), *Mitología y religión del Oriente antiguo II,2. Semitas occidentales: Emar, Ugarit, hebreos, fenicios, arameos, árabes*. Sabadell: AUSA, 1995.
- , *El continuum cultural cananeo: pervivencias cananeas en el mundo fenicio-púnico*. Sabadell: AUSA, 1996.
- , *Mitos, leyendas y rituales de los semitas occidentales*. Madrid: Trotta, 1998.
- F. RAMIS DARDER, *La Comunidad del Amén. Identidad y misión del Resto de Israel*. Salamanca: Sígueme 2012.
- R. DE VAUX, *Instituciones del Antiguo Testamento*. Barcelona: Herder, 1985.